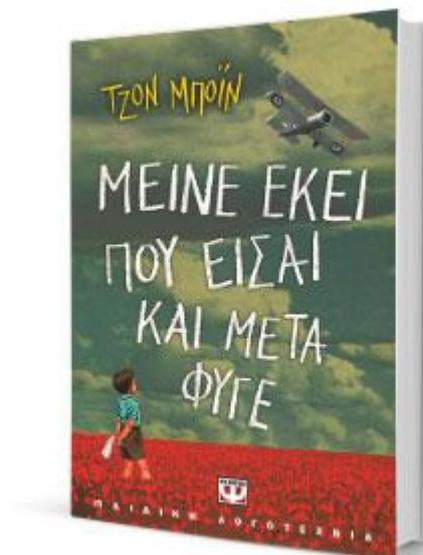

Τζον Μπόιν: «Μείνε εκεί που είσαι και μετά φύγε» κριτική της Ελένης Σαραντίτη

Κατηγορία: ΝΕΑΝΙΚΑ - ΕΦΗΒΙΚΑ

Δημοσιεύτηκε Τρίτη, 21 Απριλίου 2015 13:58

κείμενο: Ελένη Σαραντίτη

Ο Ιρλανδός (Δουβλίνο, 1971) Τζον Μπόιν, με σπουδές φιλολογίας στο περίφημο Trinity College, στο οποίο, ας σημειωθεί, έκανε λαμπρές σπουδές, από το 1871 μέχρι το 1874, ο Όσκαρ Ουάιλντ όπου βραβεύτηκε και με χρυσό μετάλλιο για την επίδοσή του στα αρχαία ελληνικά, καθώς από την ηλικία των 12 ετών διάβαζε στο πρωτότυπο Όμηρο και Βιργίλιο, ας είναι, ο συγγραφέας του μυθιστορήματος *Μείνε εκεί που είσαι και μετά φύγε* δεν είναι καθόλου άγνωστος στους έφηβους Έλληνες αναγνώστες ή και στους μεγαλύτερους που επιζητούν το πραγματικά καλό βιβλίο. Το βιβλίο που αφήνει πολύτιμες χαρακιές στην καρδιά και ανοίγει δρόμους πάμφωτους στη διάνοια.

Και τα τέσσερα μυθιστορήματά του για νέους αναγνώστες, τα οποία μεταφράστηκαν και κυκλοφορούν με επιτυχία στη χώρα μας, είναι: *Το αγόρι με τη ριγέ πιτζάμα* (Κέδρος 2006), *Ο Νόα το έσκασε* (Ψυχογιός 2011), *Μπάρναμπι Μπρόκετ* (Ψυχογιός 2013) και το παρόν και τελευταίως εκδοθέν, *Μείνε εκεί που είσαι και μετά φύγε* (Ψυχογιός 2014). Ένα ακόμη, *Το αγόρι στην κορυφή του βουνού*, θα εκδοθεί μες στη χρονιά, μας πληροφορεί μέσω της ιστοσελίδας του. Ανυπομονώ. Ξέρω πια εκ των προτέρων πως θα πιάσω στα χέρια μου ένα βιβλίο εξαιρετικό, που εξαίρει την ανθρωπιά και αναδεικνύει τα αισθήματα ως αναγκαίους σηματορούς σε περιόδους τρικυμίας. Ξέρω, επίσης, πως θα εξαφθεί η φαντασία μου, θα καρδιοχτυπήσω, θα γλυκάνει ο κόσμος μέσα μου, ενώ θα μου χαριστεί και η απόλαυση μιας αριστοτεχνικής γραφής. Γνωρίζω ακόμη πως η μνήμη μου θα το συγκρατήσει για πολύν καιρό. Όπως συγκράτησε και τα προηγούμενα.

Ο Τζον Μπόιν έχει γράψει και εννέα βιβλία για ενηλίκους, όπως *Ο κλέφτης του χρόνου* (*The Thief of Time*, 2000) ή το *Μια ιστορία μοναξιάς* (*A History of Loneliness*, 2014). Και τα δυο

έγιναν δεκτά με ενδιαφέρον και ενθουσιασμό όπου και αν κυκλοφόρησαν. Και κυκλοφόρησαν σε πολλές χώρες, όπως εξάλλου συμβαίνει με όλα τα βιβλία του Μπόιν. Αξίζει να σημειωθεί ότι το συγκλονιστικό *Αγόρι με τη ριγέ πιτζάμα* μεταφράστηκε σε 40 γλώσσες, πούλησε άνω των πέντε εκατομμυρίων αντίτυπα και έγινε μια θαυμάσια κινηματογραφική ταινία από τον Μαρκ Χέρμαν, ο οποίος υπέγραψε και το σενάριο. Το δε εκπληκτικό εφηβικό μυθιστόρημα *Ο Νόα το έσκασε* έχει μεταφραστεί μέχρι σήμερα σε 24 γλώσσες.

Ξέρω πια εκ των προτέρων πως θα πιάσω στα χέρια μου ένα βιβλίο εξαιρετικό, που εξαίρει την ανθρωπιά και αναδεικνύει τα αισθήματα ως αναγκαίους σηματορούς σε περιόδους τρικυμίας. Ξέρω, επίσης, πως θα εξαφθεί η φαντασία μου, θα καρδιοχτυπήσω, θα γλυκάνει ο κόσμος μέσα μου, ενώ θα μου χαριστεί και η απόλαυση μιας αριστοτεχνικής γραφής.

Γέννημα-θρέμμα μιας χώρας που έδωσε στον κόσμο σπουδαίους συγγραφείς, όπως ο Τζόνναθαν Σουίφτ, ο Τόμας Μουρ, η Μαρία Έτζγουερθ, ο Όλιβερ Γκόλντσμιθ, ο Μπέρναρ Σο, ο Όσκαρ Ουάιλντ, ο Τζέιμς Τζόις κ.ά., μιας χώρας η οποία προστάτευσε τη μουσική και το θέατρο, αλλά και δημιούργησε έναν πλούσιο λαϊκό πολιτισμό τον οποίο σεβάστηκε, ο Τζον Μπόιν εμφανίστηκε εξ αρχής άριστα εφοδιασμένος και πανέτοιμος να συναντήσει και να κατακτήσει κυριολεκτικώς αμέτρητους αναγνώστες· και αυτό δίχως να σβηστεί ή να χλομιάσει καμιά από τις σπίθες που εκπέμπονται στο έργο του. Και ακόμη, δίχως να χάσει την ευσυγκινησία του απέναντι στο καλό και το ωραίο, αλλά και χωρίς να πάψει να κρίνει και να καταδικάζει τη σκληρότητα από όπου και αν εκπορεύεται.

«Τα παιδικά βιβλία του Τζον Μπόιν ασχολούνται με σημαντικά θέματα και το συγκεκριμένο έχει να κάνει με τη φρίκη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Πρόκειται για μια διερεύνηση της ηθικής, σωματικής και πνευματικής γενναιότητας, αλλά και του πόνου» γράφτηκε τελευταίως στην *Daily Mail* για το *Μείνε εκεί που είσαι και μετά φύγε*.

Στο έργο παρακολουθούμε –συμμετέχοντας σαν παρόντες– τα βάσανα και τα πάθη της ζωής μερικών οικογενειών μιας ήσυχης γειτονιάς του Λονδίνου από την ημέρα της κήρυξης έως την ημέρα της λήξης του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, του λεγόμενου «Μεγάλου Πολέμου», που έμελλε να οριστεί ως το γεγονός που έκρινε την εξέλιξη όλου του υπόλοιπου 20ού αιώνα. Η τεράστια αυτή σύγκρουση, ως γνωστόν, κλόνισε όχι μόνον την πολιτική ισορροπία, αλλά και την κοινωνική και οικονομική δομή.

Πρωταγωνιστής, φυσικά, στο βιβλίο του Μπόιν είναι ο πόλεμος. Σε όλη του τη φρίκη. Ήρωας, όμως, είναι ένα αγόρι, ο Άλφι Σάμερφιλντ, τον οποίο γνωρίζουμε πεντάχρονο, μάλιστα την ημέρα των γενεθλίων του, 28 Ιουλίου 1914, ημέρα σημαδιακή όχι μόνον για το αγοράκι που γιόρταζε ανύποπτο τα γενέθλιά του, μα και για ολόκληρη την ανθρωπότητα μιας και την ημέρα αυτή κηρύχθηκε ο πόλεμος, τις συνέπειες του οποίου, την έκταση και τη σοβαρότητα των καταστροφών που θα επέφερε, δηλαδή, κανείς δεν περίμενε, ούτε καν οι υπεύθυνοι όταν παρασύρονταν στη μεγάλη και τραγική περιπέτεια.

Αποχωριζόμαστε τον Άλφι εννιάχρονο, με το τέλος του πολέμου. Αλλά μέσα σ' αυτά τα τέσσερα χρόνια πόσα δεν ζούμε μαζί του! Πόσα γεγονότα πικρά μα και γλυκά. Πίκρα η φρίκη, τα δεινά και οι φοβερές απώλειες του πολέμου, γλυκά να κάνεις τη γνωριμία ενός παιδιού με τον χαρακτήρα του Άλφι. Γλυκός και καλός, αθώς και υπεύθυνος, άξιος εμπιστοσύνης, πρόθυμος να συνδράμει, ένα παιδί να λαχταράς από αγάπη και μόνο που το γνωρίζεις.

Γονείς του είναι ο Τζόρτζι και η Μάρτζι. Αγαπιούνται, αγαπούν βαθιά και το παιδί τους, καλή η ζωή τους, νοικοκυρεμένη· ο Τζόρτζι είναι υπάλληλος σε γαλατάδικο. Με τον κύριο Άσκουιθ, το άλογο της εταιρείας, βγαίνει τα πρωινά και μοιράζει στα σπίτια φρέσκο γάλα. Εκείνο το απομεσήμερο της 28ης Ιουλίου που επέστρεψε, αν και κουρασμένος και προπαντός συνοφρυωμένος, πλησίασε, χάιδεψε τον γιο του, «Χρόνια πολλά, γιε μου. Πόσο είσαι τώρα, είκοσι επτά;» του χαμογέλασε. «Μπαμπά, πώς ήταν ο κύριος Άσκουιθ σήμερα;». Κι έπειτα: «Τον χάιδεψες και λίγο από μένα, μπαμπά;». «Ναι, γιε μου». Ο Άλφι γέλασε χαρούμενος. Το αγαπούσε πολύ το άλογο. Όλους τους αγαπούσε ο Άλφι. Η καλύτερή του φίλη ήταν η Καλένα Γιάντασεκ· έμενε τρία σπίτια παρακάτω και ο πατέρας της είχε το μαγαζάκι με τα γλυκά. Είχαν καταγωγή από την Πράγα. Ο κύριος Γιάντασεκ είχε φυλαγμένο και ένα κασελάκι λούστρου, πάντοτε για χρήση προσωπική. Άστραφταν τα παπούτσια του.

Από το πάρτι των γενεθλίων του ο Άλφι είχε και χαρούμενες και θλιμμένες αναμνήσεις. Οι ευχάριστες ήταν που αισθανόταν να μεγαλώνει, που πήρε τόσα δώρα· οι δυσάρεστες είχαν να κάνουν με το κλάμα της μητέρας του. «Έλα, Μάρτζι», είπε ο Τζόρτζι, «δεν υπάρχει λόγος να κλαις, μέχρι τα Χριστούγεννα θα έχει τελειώσει. Θα προλάβω να γυρίσω για το γέμισμα της χήνας». Κι εκείνη, κλαίγοντας: «Υποσχέσου μου, Τζόρτζι Σάμερφιλντ, ότι δεν θα καταταγείς εθελοντής. Υποσχέσου!»

Την επόμενη μέρα, ένας στρατιώτης έφτασε στο σπίτι τους. Ψηλός και γεροδεμένος, ωραίος· και πόσο του πήγαινε η καινούργια, αστραφτερή στολή! Πώς βρέθηκε ο στρατιώτης στο σαλόνι, αναρωτήθηκε ο Άλφι, μα όταν εκείνος έβγαλε το καπέλο του, το παιδί κοκάλωσε. Ήταν ο μπαμπάς του. «Έπρεπε να το κάνω», είπε. Η Μάρτζι έκλαιγε. Έτσι έγινε, και ο Τζόρτζι έκανε τέσσερα χρόνια να γυρίσει κοντά τους. Στο διάστημα αυτό, και για να βοηθήσει τη μητέρα του, το αγόρι έφευγε κρυφά με το κασελάκι του λούστρου –το είχε πάρει από του εκτοπισμένου κυρίου Γιάντασεκ το μισογκρεμισμένο σπίτι– και γυάλιζε τα παπούτσια των περαστικών στον σταθμό Κινγκς Κρος. Η Μάρτζι μύριζε την μπογιά στα χέρια του παιδιού της αλλά δεν εμβάθυνε, έτρεχε ολημέρα ασθμαίνοντας από τη μια δουλειά στην άλλη. Και περίμενε...

«Έφερα πίσω έξι πτώματα, δεν μπορούσες να τα βλέπεις. Αλλά τα έφερα και κατάφερα να μη σκοτωθώ. Μόνο ένας στους πέντε τραυματιστοί κατορθώνει να επιβιώσει τη νύχτα...». Και άλλοτε: «Μείνε εκεί που είσαι και μετά φύγε, αυτό μας λέει συνέχεια ο λοχίας. Συνέχεια. Αλλά νόημα δεν βγαίνει. Βοήθησέ με, Μάρτζι, μπορείς. Είπαν ότι θα έχει τελειώσει μέχρι τα Χριστούγεννα. Αλλά δεν είπαν ποια Χριστούγεννα...» έστελνε γράμματα με την ψυχρή εξαντλημένη και τα κουράγια του ανύπαρκτα ο Τζόρτζι στη γυναίκα του, μα εκείνη τα έκρυβε από το παιδί τους. Και όταν τα γράμματα έπαψαν να έρχονται, καθώς ο απελπισμένος 27χρονος στρατιώτης δεν επικοινωνούσε ούτε με τον εαυτό του πλέον, εφόσον φλεγόταν

στην κόλασή του και αυτός, «νευρικός κλονισμός από βομβαρδισμό» είχαν γνωματεύσει οι γιατροί πριν τον στείλουν στην κόλαση του νοσοκομείου, μα φυσικά επρόκειτο για κάτι σοβαρότερο· εκεί όλοι σχεδόν νοσούσαν από ανεπανόρθωτες σωματικές βλάβες ή παρουσίαζαν σοβαρά συμπτώματα ψυχασθένειας εξαιτίας του τρόμου, του αποτροπιασμού και της πρωτοφανούς παράνοιας που βίωναν. Και όμως, ήταν ο Άλφι και η ισχυρή αγάπη του που τον έσωσε. «Η αγάπη νόμους καταλεί και κάστρα ρίχνει κάτω» είπε ο λαός μας· ο γενναίος εννιάχρονος Άλφι, με μόνο εφόδιο την αγάπη αυτή μπήκε κρυφά στο νοσηλευτήριο και, το ίδιο κρυφά, και με την ψυχή στο στόμα και τα δόντια να κροταλίζουν, τον απήγαγε τον πατέρα του και τον έφερε στο σπίτι· προηγουμένως είχε ακούσει ότι σκόπευαν να τον στείλουν στο μέτωπο ξανά. Ούτως ή άλλως, δεν θα προλάβαιναν. Εξάλλου, υπήρχαν πληγές που έπρεπε να επουλωθούν. Υπήρχαν βαθιές χαρακιές που έπρεπε να κλείσουν. Ψυχής και σώματος.

«Γιατί άφησες την Πράγα και ήρθες στο Λονδίνο;» είχε ρωτήσει κάποιος τον γείτονα κύριο Γιάντασεκ. Κι εκείνος, με ευτυχισμένο και διάπλατα ανοιχτό πρόσωπο, είχε απαντήσει: «Για τον καλύτερο λόγο του κόσμου. Για την αγάπη».

«Πες μου, γιε μου», είπε ο Τζόρτζι αργότερα στον Άλφι, «γιατί μπήκες σε τόσο μεγάλο κίνδυνο και κόπο;» Το παιδί δεν απάντησε, αλλά στη σκέψη του έκανε μονομιás την εμφάνισή της η απάντηση του κυρίου Γιάντασεκ: Για τον καλύτερο λόγο του κόσμου. Για την αγάπη.

Η μετάφραση της Πετρούλας Γαβριηλίδου υποστηρίζει θερμά το καλό αυτό έργο.

Σημείωση: Τα αποτελέσματα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Δέκα εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους στα πεδία των μαχών και άλλα σαράντα εκατομμύρια πέθαναν από την πείνα και τις ασθένειες· οι τραυματίες ήταν είκοσι, περίπου, εκατομμύρια. Οι οικονομικές ζημιές ήταν ανυπολόγιστες και, επίσης, έργα παραγωγικά, μνημεία τέχνης και πόλεις ολόκληρες αφανίστηκαν. Τα αίτια που είχαν προκαλέσει τον πόλεμο σε λίγα χρόνια θα οδηγούσαν στη συνέχειά του, τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Μείνε εκεί που είσαι και μετά φύγε

Τζον Μπόιν

Μετάφραση: Πετρούλα Γαβριηλίδου

Ψυχογιός

240 σελ.

Τιμή € 12.20